

Зроблено висновок про необхідність подальших розробок для компактизації та подальшої кодифікації господарського законодавства на базі Господарського кодексу України.

В статті аналізуються результати наукових досліджень кафедри господарського права і процесів Національного університету «Одеська юридична академія» в течение 2008–2012 років. Исходним направлением досліджень кафедри господарського права і процесів являється согласование частных і публичных интересов в правовом регулюванні господарської діяльності. Сделан вывод о необходимости дальнейших разработок для компактизації і дальнейшої кодифікації господарського законодавства на базі Господарського кодексу України.

The article discusses the researches results of the Department of Economic Law and Procedure of the National University «Odessa Law Academy» during 2008–2012. The main direction of the research department of economic law and the process is the coordination

of private and public interests in the legal regulation of economic activity. Has been concluded that further researches for compaction and codification of economic laws on the basis of the Economic Code of Ukraine is to be necessary.

Література

1. Бушев А. Ю. Коммерческое право зарубежных стран / А. Ю. Бушев, О. А. Макарова, В. Ф. Попондуло; под ред. В. Ф. Попондуло. — СПб.: Питер, 2003. — С. 9–10.
2. Лебедев К. К. Предпринимательское и коммерческое право: системные аспекты / К. К. Лебедев. — СПб.: Юр.Ц.П., 2002. — С. 124–136.
3. Господарське право: підручник / О. П. Подцерковний, О. О. Квасницька, А. В. Смітюх [та ін.]; за ред. О. П. Подцерковного. — Х.: Одіссей, 2010. — 640 с.
4. Господарське процесуальне право: підручник / О. П. Подцерковний, О. О. Квасницька, Т. В. Степанова; за ред. О. П. Подцерковного та М. Ю. Картузова. — Х.: Одіссей, 2011. — 400 с.
5. Добровольська В. В. Правове забезпечення державного регулювання економіки: монографія / В. В. Добровольська. — О.: Фенікс, 2010. — 258 с.

УДК 349.2

Г. Чанишева,

доктор юридичних наук, професор, член-кореспондент НАПрН України,
завідувачка кафедри трудового права та права соціального забезпечення,
декан соціально-правового факультету

КАФЕДРА ТРУДОВОГО ПРАВА ТА ПРАВА СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Кафедра була створена в 1997 р. на базі кафедри аграрного, екологічного і трудового права Юридичного інституту. У формуванні наукового потенціалу кафедри, у підготовці і становленні плеяди учених, юристів-практиків брали участь професор І. А. Серета, доцент В. Т. Олієвський, професор П. Р. Стависький, професор І. М. Сирота.

Зі створенням у квітні 2002 р. соціально-правового факультету кафедра разом з кафедрами національної економіки й правової інформатики увійшла до складу нового факультету, який готує фахівців з вищою юридичною освітою для роботи в кадрових підрозділах органів виконавчої влади, місцевого самоврядування, правоохоронних органів, підприємств, установ, організацій; в ор-

ганах праці та соціальної політики; у фондах соціального страхування, недержавних пенсійних фондах і страхових компаніях, банківських установах, органах Пенсійного фонду України та інших установах.

Вагомий внесок у підготовку висококваліфікованих фахівців-юристів роблять члени кафедри: професори Г. І. Чанишева, І. М. Сирота, кандидати юридичних наук, доценти В. С. Тарасенко, О. С. Щукін, О. А. Трюхан, Є. В. Краснов, І. В. Лагутіна, С. М. Волошина, В. В. Форманюк, старший викладач Л. І. Харитонова, асистенти: Б. А. Римар, І. А. Римар, М. В. Сорочишин, І. І. Іщик, Д. В. Приміч, А. Ф. Фадєєнко. Не можна не відзначити і такої, здавалося б, непомітної, але такої важливої повсякденної роботи лаборантів кафедри В. І. Максименко і К. В. Бориченко, без якої неможлива повноцінна робота кафедри, у тому числі у науковій сфері, в підготовці практикуючих фахівців у галузі трудового права і права соціального забезпечення.

Іван Михайлович Сирота — кандидат юридичних наук, професор, учасник Великої Вітчизняної війни, нагороджений бойовими орденами і медалями, заслужений юрист України, ветеран кафедри, учений з великим досвідом практичної роботи в правоохоронних органах і органах місцевого самоврядування, стаж його науково-педагогічної роботи більше 40 років. І. М. Сирота — один з активних авторів розробки такої важливої галузі, як право соціального забезпечення, автор більше 170 наукових робіт. Читає курс лекцій по праву соціального забезпечення, спецкурси. І. М. Сирота успішно керує науковою роботою молодих учених. Так, під його керівництвом кандидатами юридичних наук стали І. А. Гуменюк, Л. І. Шумная. Необхідно відзначити і активну участь І. М. Сироти в законопроектній роботі, з його участю розроблені проекти законів України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування», «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності і витратами,

зумовленими народженням і похованням», Положення про Пенсійний фонд України, інші нормативні акти. Професор І. М. Сирота — автор першого в Україні підручника «Право соціального забезпечення в Україні», нагородженого третьою премією в номінації «Юридичні підручники» на IV Всеукраїнському конкурсі на краще юридичне видання 2000–2001 рр., організованого Союзом юристів України, нагороджений почесним знаком Міністерства освіти та науки України «Відмінник навчання України», почесними грамотами керівництва ОНЮА.

Завідувачка кафедри доктор юридичних наук, професор Г. І. Чанишева, декан соціально-правового факультету, член-кореспондент Академії правових наук України, читає курс лекцій з трудового права та права соціального забезпечення, ряд спецкурсів. Під керівництвом Г. І. Чанишевої виконали і успішно захистили дисертації на здобуття наукового ступеня доктора та кандидата юридичних наук В. М. Андреев, Н. Н. Феськов, В. С. Тарасенко, О. С. Щукін, І. В. Лагутіна, Є. В. Краснов, С. М. Волошина, В. В. Форманюк, Б. А. Римар, М. В. Сорочишин, А. М. Чернобай та ін.

Галина Іванівна Чанишева — відомий в Україні учений-трудолик, перший український учений — автор дослідження сучасної системи колективних відносин у трудовому праві. Всього нею підготовлено і опубліковано більше 200 наукових робіт, у тому числі монографії, підручники, навчальні посібники, що займали призові місця на Всеукраїнському конкурсі на краще юридичне видання, організованому Союзом юристів України.

На кафедрі чітко визначилися основні напрями підготовки висококваліфікованих фахівців у сфері праці, зайнятості і соціального захисту населення. Основними навчальними дисциплінами кафедри є «Трудове право України» і «Право соціального забезпечення України». Спеціальними дисциплінами кафедри є «Юридична служба в органах Пенсійного фонду України», «Пенсійна реформа

ДО 165-І РІЧНИЦІ ОДЕСЬКОЇ ПРАВОВОЇ ШКОЛИ

в Україні», «Правові основи соціального діалогу у сфері праці», «Особливості розгляду судами спорів, що впливають з трудових та соціально-забезпечувальних правовідносин», «Державна соціальна допомога за законодавством України», «Соціальне страхування».

Багато років кафедра розробляє надзвичайно важливу з точки зору забезпечення прав людини наукову тематику, пов'язану з правовим регулюванням трудових правовідносин і правовідносин у сфері соціального захисту в умовах ринкової економіки, а саме трудові та соціально-забезпечувальні права у системі прав людини: загальні риси та юридична своєрідність. В рамках цієї тематики проведені дослідження таких напрямів, як «Коллективні трудові права: міжнародні стандарти і законодавство України» (проф. Г. І. Чанишева), «Розвиток соціального страхування в сучасних умовах» (проф. І. М. Сирота); «Правовий аспект соціальної стандартизації медичної допомоги в Україні» (к.ю.н., доц. О. С. Щукін); «Особисті немайнові трудові права працівників» (к.ю.н., доц. І. В. Лагутіна) та ін.

По результатах науково-дослідної роботи викладачами кафедри публікуються монографії, підручники, навчальні посібники, науково-практичні коментарі, збірники нормативно-правових актів, навчально-методичні посібники, наукові статті.

У 2000–2012 рр. були опубліковані: навчально-методичний посібник «Трудове право України» (2000 р.), підручник «Трудове право України» (2001 р.), монографія професора Г. І. Чанишевої «Коллективні відносини у сфері праці: теоретико-правовий аспект» (2001 р.), підручник професора І. М. Сироти «Право соціального забезпечення в Україні» (2003 р.), збірник нормативно-правових актів «Законодавство України про працю» (2004 р.), науково-практичний коментар і збірник нормативних актів професора І. М. Сироти «Все про пенсії, соціальні допомоги, соціальний захист громадян України» (2006 р.), збірник нормативно-правових актів «Соціальна допомога за законодавством Ук-

раїни» (2006 р.), збірник нормативно-правових актів «Законодавство України про працю» (2006 р.), друге та третє видання практикуму «Трудове право України» (2008 та 2010 рр.), монографія І. В. Лагутіної «Форми захисту трудових прав працівників» (2008 р.), монографія В. С. Тарасенко «Правове забезпечення соціального захисту дітей-інвалідів в Україні» (2008 р.), монографія Г. І. Чанишевої та Б. А. Римара «Види трудового договору» (2011 р.), науково-методичний посібник «Право соціального забезпечення», розроблений В. С. Тарасенко і Л. І. Харитоновою (2010 р.), науково-методичний посібник «Правові основи соціального діалогу у сфері праці», розроблений Г. І. Чанишевою і М. В. Сорочишиним (2012 р.), науково-методичний посібник «Соціальне страхування», розроблений Л. І. Харитоновою (2012 р.), науково-методичний посібник «Пенсійна реформа в Україні», розроблене І. М. Сиротою (2012 р.), науково-методичний посібник «Державна соціальна допомога за законодавством України», розроблений В. С. Тарасенко (2012 р.), науково-методичний посібник «Юридична служба в органах Пенсійного фонду України», розроблене Л. І. Харитоновою (2012 р.) та інші навчальні посібники та монографії.

Захистили дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук у 2011–2012 рр.: С. М. Волошина на тему «Правове регулювання безпеки та гігієни праці», В. В. Форманюк на тему: «Правові засоби забезпечення трудової дисципліни», М. В. Сорочишин на тему: «Правові аспекти соціального діалогу у сфері праці», на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук В. М. Андріїв на тему: «Система трудових прав працівників та механізм їх забезпечення».

Захистила дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук у червні 2005 р. В. С. Тарасенко на тему «Правове забезпечення соціального захисту дітей-інвалідів в Україні». Дисертація присвячена комплексному дослідженню теоретичних та практичних проблем соціального захис-

ту дітей-інвалідів у сучасних умовах. У роботі розроблені окремі теоретичні та організаційно-правові засади юридичного механізму соціального захисту дітей-інвалідів в Україні. Визначено поняття «дитина з обмеженими можливостями», «соціальний захист дитини-інваліда», «матеріальне забезпечення дітей-інвалідів», «соціально-побутове забезпечення дітей-інвалідів», «медичне забезпечення дітей-інвалідів», «працевлаштування дітей-інвалідів», а також ознаки, які притаманні дітям-інвалідам. Вперше у вітчизняній науковій літературі досліджено матеріальне, соціально-побутове та медичне забезпечення дітей-інвалідів, їх права та гарантії у сфері освіти і праці. Аналізується діяльність омбудсменів (Уповноважених з прав дитини) в зарубіжних країнах та обґрунтовується необхідність запровадження такого інституту в Україні.

У жовтні 2005 р. захистив дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук О. С. Щукін на тему «Правовий статус медичних працівників за трудовим законодавством України». Дисертація присвячена комплексному дослідженню теоретичних та практичних питань правового регулювання праці медичних працівників за трудовим законодавством України. Проаналізовано основні критерії галузевої диференціації правового регулювання праці медичних працівників в Україні. Визначено поняття медичного працівника, удосконалено перелік основних професійних трудових прав та обов'язків медичних працівників. Досліджено особливості укладання, зміни та припинення трудового договору з медичним працівником. Обґрунтовано необхідність встановлення додаткових підстав розірвання трудового договору з медичним працівником, тимчасового переведення на іншу роботу та залучення медичних працівників до надурочних робіт. Проаналізовано специфіку робочого часу, нормування праці, заробітної плати та відповідальності медичних працівників.

Захистила дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук у жовтні 2006 р. О. А. Трю-

хан на тему «Організаційно-правові форми соціального діалогу у сфері праці». Дисертація присвячена дослідженню окремих теоретичних та практичних проблем правового регулювання відносин соціального діалогу у сфері праці. Визначено поняття, предмет, принципи та суб'єкти соціального діалогу у сфері праці. Основну увагу в дисертації приділено дослідженню організаційно-правових форм соціального діалогу у сфері праці. Визначено поняття та перелік організаційно-правових форм соціального діалогу у сфері праці, розкрито їх зміст. На підставі аналізу спеціальної літератури, чинного законодавства та практики його застосування, міжнародних трудових стандартів та позитивного зарубіжного досвіду внесено конкретні пропозиції та рекомендації щодо вдосконалення правового регулювання відносин соціального діалогу у сфері праці.

Захистила дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук у вересні 2007 р. І. В. Лагутіна на тему «Форми захисту трудових прав працівників». Дисертація присвячується дослідженню теоретичних та практичних питань реалізації форм захисту трудових прав та інтересів працівників. Визначено поняття форм захисту трудових прав та інтересів працівників і здійснено їх класифікацію. Захист трудових прав та інтересів працівників визначено як сукупність юрисдикційних та неюрисдикційних форм, організаційних, процедурних і процесуальних способів, матеріально-правових заходів, спрямованих на припинення і попередження порушень трудового законодавства, поновлення порушених трудових прав і відшкодування заподіяної внаслідок таких порушень шкоди.

Проаналізовано юрисдикційні й неюрисдикційні форми захисту трудових прав та інтересів працівників. Досліджено способи захисту трудових прав та інтересів працівників, які відповідають зазначеним формам. Визначено поняття, галузеві ознаки, способи та межі самозахисту працівниками своїх трудових прав.

У червні 2008 р. відбувся захист дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук Є. В. Краснова на тему «Основні трудові права: міжнародні стандарти і законодавство України». Дисертація присвячується комплексному дослідженню міжнародних стандартів основних трудових прав та законодавства України у цій сфері. Проаналізовано еволюцію прав людини та основні тенденції їх розвитку на початку ХХІ ст. Визначено місце трудових прав у системі прав людини, їх загальні риси та юридичну своєрідність. Сформульовано поняття основних трудових прав та здійснено їх класифікацію. Проаналізовано всесвітні універсальні та європейські стандарти трудових прав та здійснено порівняльно-правовий аналіз із законодавством України.

У жовтні 2009 р. Б. А. Римар захистив дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук на тему «Види трудового договору за законодавством України». Дисертація присвячена комплексному дослідженню теоретичних та практичних проблем правової регламентації видів трудового договору. Проаналізовано основні загальнотеоретичні підходи до поняття та правової природи трудового договору, визначено його родові ознаки, функції та співвідношення із цивільно-правовими договорами про працю. Виділено критерії класифікації трудового договору з урахуванням положень актів чинного трудового законодавства та проекту Трудового кодексу України. Досліджено види трудових договорів при нестандартних формах зайнятості.

У дисертації С. М. Волошиної «Правове регулювання безпеки і гігієни праці», захист якої відбувся у листопаді 2011 р., визначаються поняття та зміст інституту безпеки і гігієни праці. Аналізуються всесвітні універсальні та європейські стандарти безпеки і гігієни праці та здійснюється їх порівняльно-правовий аналіз із законодавством України. Досліджуються основні сучасні тенденції розвитку інституту безпеки і гігієни праці у зарубіжних країнах. Формулюються пропозиції щодо удоско-

налення національного законодавства у сфері безпеки і гігієни праці та відповідних положень проекту Трудового кодексу України з урахуванням міжнародних стандартів і позитивного законодавчого досвіду зарубіжних країн.

У дисертації М. В. Сорочишина «Правові аспекти соціального діалогу у сфері праці» (захист відбувся у квітні 2011 р.) з'ясовуються юридична природа і сутність соціального діалогу у сфері праці, визначаються поняття та ознаки соціального діалогу у сфері праці, його організаційно-правові форми, принципи, рівні, сторони та суб'єкти. Характеризується правовий статус суб'єктів соціального діалогу у сфері праці, аналізуються критерії репрезентативності сторін та порядок оцінки відповідності визначеним критеріям. Досліджується порядок здійснення організаційно-правових форм соціального діалогу у сфері праці. Визначається поняття та здійснюється класифікація органів соціального діалогу у сфері праці, розглядаються порядок їх створення та функціонування.

У грудні 2011 р. відбувся захист дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук В. В. Форманюк на тему «Правові засоби забезпечення трудової дисципліни». Дисертація є спеціальним комплексним дослідженням теоретичних та практичних проблем правового регулювання засобів забезпечення трудової дисципліни у сучасний період. У дисертації визначаються поняття та зміст інституту трудової дисципліни. Формулюється поняття правових засобів забезпечення трудової дисципліни та здійснюється їх класифікація. Дається характеристика правових методів і засобів забезпечення трудового розпорядку і трудової дисципліни.

Захистив дисертацію на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук В. М. Андріїв у березні 2012 р. на тему: «Система трудових прав працівників та механізм їх забезпечення». Дисертація присвячена дослідженню системи трудових прав працівників та юридичного механізму їх забезпечення, розкриттю сутності та визначенню

ДО 165-І РІЧНИЦІ ОДЕСЬКОЇ ПРАВОВОЇ ШКОЛИ

Одеського національного університету ім. І. І. Мечникова, Т. М. Додіна. На кафедрі працювали у свій час І. І. Каракаш, А. А. Льоховий, Н. П. Волік, О. О. Плотникова. Колектив кафедри пам'ятає всіх, хто працював на кафедрі, і віддає належне кожному.

Ключові слова: соціально-правовий факультет, науково-дослідна робота, забезпечення трудових прав.

У статті підкреслено, що по результатах науково-дослідної роботи викладачами кафедри публікуються монографії, підручники, навчальні посібники, науково-практичні коментарі, збірники нормативно-правових актів, навчально-методичні посібники, наукові статті. Зазначено, що кафедра розробляє надзвичайно важливу з точки зору забезпечення прав людини наукову тематику, пов'язану з правовим регулюванням трудових правовідносин і правовідносин у сфері соціального захисту в умовах ринкової економіки.

В статье подчеркивается, что в результате научно-исследовательской работы преподавателями кафедры публикуются монографии, учебники, учебные пособия, научно-практические комментарии, сборники нормативно-правовых актов, учебно-методические пособия, научные статьи. Отмечено, что кафедра разрабатывает чрезвычайно важную с точки зрения обеспечения прав человека научную тематику, связанную с правовым регулированием трудовых отношений и отношений в сфере социальной защиты в условиях рыночной экономики.

The article highlighted that as a result of research lecturer, monographs, textbooks, manuals, scientific comments, collections regulations, training manuals, research papers. Indicated that the Department develops critical from the standpoint of human rights research topics related to the legal regulation of labour relations and relations in the sphere of social protection in a market economy.

УДК 349.2+349.6

І. Каракаш,

кандидат юридичних наук, професор, завідувач кафедри аграрного, земельного та екологічного права

КАФЕДРА АГРАРНОГО, ЗЕМЕЛЬНОГО ТА ЕКОЛОГІЧНОГО ПРАВА

У різних найменуваннях кафедра аграрного, земельного та екологічного права існує більше 45 років. Протягом 20 років (1966–1986) кафедру в Одеському державному університеті ім. І. І. Мечникова очолював її засновник — доктор юридичних наук, професор Середя Іван Омелянович. Він, як мудрий педагог, визнаний вчений і талановитий організатор, доклав багато зусиль та енергії для формування складу та забезпечення

діяльності кафедри на тривалу перспективу. Принципи і традиції, закладені в основу функціонування кафедри професором І. О. Середюю, до теперішнього часу застосовуються у її діяльності.

В подальшому кафедру очолювали професори П. Р. Стависський, З. А. Павлович та О. О. Погрібний, які внесли свій вагомий внесок у її розвиток. Проте у часи їхнього керування кафедрою її чисельність не перевищувала